

**ALIMENTY
DLA MAŁŻONKA W CZASIE
TRWANIA MAŁŻEŃSTWA
I PO ROZWODZIE**

PORADNIK

Suwałki 2024

1. Jaka jest definicja małżeństwa i zasady jego funkcjonowania?

Małżeństwo jest trwałym (ale nie nierozzerwalnym) i legalnym związkiem mężczyzny i kobiety, powstałym z ich woli, jako równoprawnych stron w celu wspólnego pożycia, realizacji dobra małżonków, dobra założonej rodziny i jej celów społecznych. Konstytucja RP w artykule 18 stanowi, że „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”. Związek ten polega zarówno na powiązaniu małżonków w sferze ich stosunków osobistych, jak i na poważnym powiązaniu w sferze stosunków majątkowych.

Tak zawarty związek małżeński opiera się na następujących zasadach:

- **Równouprawnieniu obydwu małżonków.** Kobieta i mężczyzna mają jednakową możliwość zawarcia małżeństwa i jego rozwiązania oraz mają identyczne prawa i obowiązki małżeńskie.
- Uznaniu, że **małżeństwo jest monogamiczne** i że pozostawanie w jednym związku małżeńskim stanowi przeszkodę do zawarcia drugiego.
- Zawieraniu małżeństwa zgodnie z przepisami prawa obowiązującymi w danym państwie i podlegającymi państwowemu sądownictwu (**zasada świeckości**), ale osoby zainteresowane mogą zawierać małżeństwo przed duchownym właściwym ze względu na wyznawaną religię. W sytuacji gdy małżeństwo zostało jednak zawarte wyłącznie w oparciu o regulacje kościelne, nie wywołuje ono skutków prawnych przewidzianych przepisami prawa cywilnego. Niemniej jednak, w Polsce najbardziej popularną formą zawarcia związku małżeńskiego są związki zgodne z przepisami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zawarte jednocześnie przed duchownym (tzw. małżeństwa konkordatowe), które – po dopełnieniu obowiązków przez duchownego – wywiera skutki przewidziane przepisami prawa polskiego.
- **Zasadzie trwałości małżeństwa**, zgodnie z którą małżeństwo jest związkiem dożywotnim, a jego unieważnienie lub rozwiązanie stanowi ostateczność.

2. Na czym polega obowiązek alimentacyjny?

Obowiązek alimentacyjny jest to obowiązek zapewnienia środków utrzymania osobom uprawnionym, najczęściej członkom rodziny, którzy nie są w stanie zaspokoić własnymi siłami swoich usprawiedliwionych potrzeb. Ten obowiązek dostarczenia środków utrzymania dotyczy więc osób, które nie są w stanie utrzymać się same albo znajdują się w niedostatku. W większości przypadków taki obowiązek wynika z więzi i poczucia obowiązku pomiędzy członkami rodziny, którzy wzajemnie sobie pomagają. W przypadku braku zainteresowania, alimenty orzekane są na drodze sądowej. Obowiązek alimentacyjny jest obowiązkiem wzajemnym. Oznacza to, że osoby nim związane zobowiązane są do dostarczania sobie wzajemnie środków utrzymania, jeśli zaistnieją okoliczności wskazane przepisami prawa.

3. Czy można uzyskać alimenty podczas trwania małżeństwa?

Alimenty w trakcie trwania związku małżeńskiego są niemożliwe do uzyskania. Jednak istnieje obowiązek dostarczania środków utrzymania rodzinie, który jest jednym z podstawowych obowiązków małżeńskich. Ustawodawca obowiązek ten nakłada na każdego z małżonków. Oznacza to, że w trakcie trwania małżeństwa małżonek uprawniony może żądać od drugiego, by dostarczał takie środki, jakie są niezbędne dla utrzymania całej rodziny. O zasadności tego powództwa, decydują wyłącznie niezaspokojone potrzeby rodziny i niewypełnianie obowiązku przez zobowiązanego.

Jeśli podczas trwania małżeństwa z jakiegoś powodu obowiązek zaspokajania potrzeb materialnych przez jednego współmałżonka względem drugiego nie jest odpowiednio wykonywany, wówczas można sprawę oddać do sądu. W przypadku, gdy związek małżeński jeszcze trwa, **można złożyć pozew o:**

- **przyczynienie się do zaspokajania życiowych potrzeb rodziny;**
- **nakazanie wypłacania małżonkowi wynagrodzenia za pracę drugiego małżonka.**

Warto jednak zaznaczyć, że powyższe świadczenia nie są stricte „*świadczeniem alimentacyjnym*”, choć czasami są tak nazywane.

4. Czy można domagać się alimentów od byłego współmałżonka?

Alimenty przysługują także małżonkom po rozwodzie, po unieważnieniu małżeństwa i w czasie separacji. Kwestią zasadniczą w tym wypadku jest jednak ustalenie osoby winnej rozpadu związku. Żadnych roszczeń nie może mieć oczywiście osoba, która została uznana za jedynie winną. Jeśli sąd nie orzekł winnych lub jeśli wina leży po stronie obydwu małżonków, sytuacja jest analogiczna do roszczeń pomiędzy krewnymi. Osoba skarżąca powinna udowodnić, że żyje w niedostatku. W sytuacji, gdy osoba niewinna żąda alimentów od osoby winnej, nie ma obowiązku udowodnienia, że popadła w niedostatek. Winny małżonek powinien zapobiec pogorszeniu sytuacji majątkowej osoby poszkodowanej. **Obowiązek alimentacyjny pomiędzy byłymi małżonkami wygasa po pięciu latach od orzeczenia rozwodu lub jeśli osoba uprawniona zawrze nowy związek małżeński. Nie dotyczy to sytuacji, w której zobowiązanym do płacenia jest osoba winna lub współwinna.**

Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia o rozwodzie, wygasa obowiązek alimentacyjny względem małżonka, który został uznany za wyłącznie winnego rozpadu pożycia. W tej sytuacji małżonkowi uznanemu za wyłącznie winnego rozpadu pożycia nie przysługuje roszczenie alimentacyjne wobec byłego współmałżonka. Obowiązek alimentacyjny istnieje między rozwiedzionymi małżonkami, jeżeli żadne z nich nie ponosi winy rozkładu pożycia, jeżeli sąd zaniechał orzekania o winie albo też jeżeli orzeczono rozwód z winy obojga małżonków. Obowiązek taki istnieje również w przypadku unieważnienia małżeństwa.

Przesłanką obowiązku alimentacyjnego jest stan niedostatku małżonka uprawnionego. Stan niedostatku musi zaistnieć w chwili orzeczenia rozwodu i oznacza, że małżonek nie jest w stanie zaspokoić swoich usprawiedliwionych potrzeb w całości lub w części. Przyczyną może być m.in. brak możliwości podjęcia pracy zarobkowej

przez byłego współmałżonka, brak kwalifikacji zawodowych czy znaczne pogorszenie się zdrowia uprawnionego. W takich przypadkach, małżonek w stosunku do którego zostało skierowane żądanie płacenia alimentów, obowiązany jest dostarczyć rozwiedzionemu małżonkowi środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz jego możliwościom majątkowym i zarobkowym. Jeżeli jeden z małżonków zostanie uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na jego żądanie może orzec o obowiązku alimentacyjnym małżonka wyłącznie winnego, chociażby uprawniony nie znajdował się w niedostatku. W tym przypadku małżonek niewinny nie musi pozostawać w niedostatku.

Obowiązek alimentacyjny między rozwiedzionymi małżonkami wygasa w szczególności w razie śmierci małżonka uprawnionego lub zobowiązanego. Małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia i który znajduje się w niedostatku, może żądać od drugiego małżonka rozwiedzonego dostarczania środków utrzymania w zakresie odpowiadającym usprawiedliwionym potrzebom uprawnionego oraz możliwościom zarobkowym i majątkowym zobowiązanego. Jeżeli jeden z małżonków został uznany za wyłącznie winnego rozkładu pożycia, a rozwód pociąga za sobą istotne pogorszenie sytuacji materialnej małżonka niewinnego, sąd na żądanie małżonka niewinnego może orzec, że małżonek wyłącznie winny obowiązany jest przyczynić się w odpowiednim zakresie do zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb małżonka niewinnego, chociażby ten nie znajdował się w niedostatku.

Obowiązek dostarczania środków utrzymania małżonkowi rozwiedzionemu wygasa w razie zawarcia przez tego małżonka nowego małżeństwa. Jednakże gdy zobowiązanym jest małżonek rozwiedziony, który nie został uznany za winnego rozkładu pożycia, obowiązek ten wygasa także z upływem pięciu lat od orzeczenia rozwodu, chyba że ze względu na wyjątkowe okoliczności sąd, na żądanie uprawnionego, przedłuży wymieniony termin pięcioletni.

Poradnik wydany przez Centrum Aktywności Społecznej PRYZMAT

ul. Noniewicza 91, 16 – 400 Suwałki, tel./fax 87 565 02 58

e-mail: pryzmat@pryzmat.org.pl www.pryzmat.org.pl

Zadanie z zakresu administracji rządowej, finansowane ze środków budżetu państwa przekazanych przez Miasto Suwałki.

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

